

Taal en integratie.

Een duurzaam huwelijk?

Bibliotheek Puurs

13/10/22

Piet Van Avermaet

Onze samenleving verandert

- Globalisering
- Mobiliteit
  - Feitelijk
  - Virtueel
- Onzekerheid
- Angst
- We willen dat de ander zo snel mogelijk wordt zoals wij
- Maar het gevolg is dat we elkaar wegduwen

Integratiebeleid: omslag rond eeuwwisseling

- Verstrenging van discours en beleid in heel Europa
- “Moet gedaan zijn met ‘bepampering’”
- Integratiebeleid wordt inburgeringsbeleid
- Strakker beleid

Integratiebeleid: omslag rond eeuwwisseling

Wonen, werk
en onderwijs

Gelijke kansen
en integratie

Gelijke kansen
en integratie

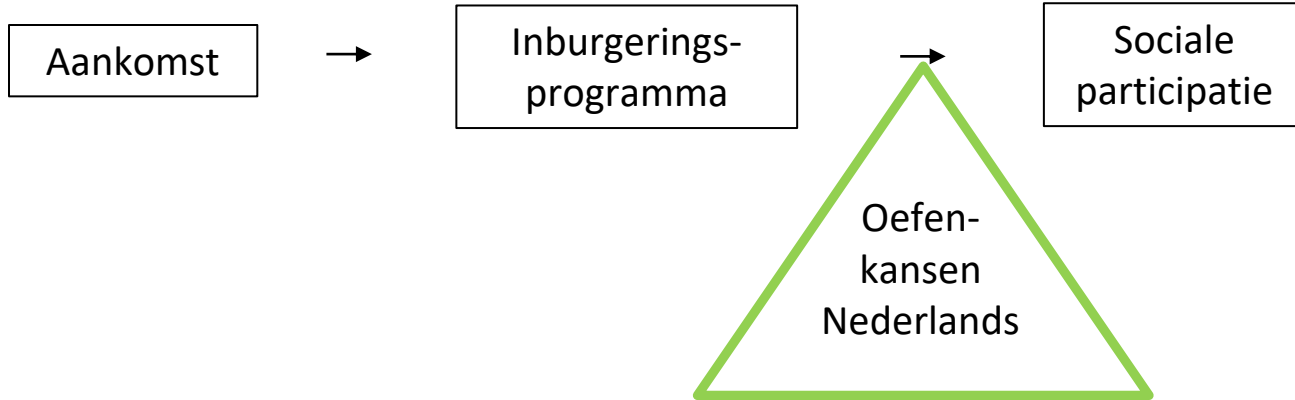
TAAL

Wonen, werk
en onderwijs

Kernbegrippen van beleid

- Taalkennis als conditie voor integratie
- Waarden en normen-kennis als tweede conditie
- Verplichting

Lineair model

Beeld je in dat ...

- Je woont in Krakow (Polen) met veel andere Vlamingen in dezelfde wijk.
- Je kennis Pools is beperkt
- Je spreekt thuis en met de familie vooral Nederlands (of Puurs)
- Je komt aan het loket van de gemeente
- Je vraagt iets in het gemeentehuis aan een poetsvrouw
- Je wil iets kopen in de winkel
- Je vraagt de weg aan een man die de haag aan het scheren is
- Je probeert je verstaanbaar te maken in het Pools, maar je maakt veel fouten, je praat in kromme zinnen, in één-woordzinnen, met Engelse woorden bij, ...

Beeld je in dat ...

- En de reactie is: 'ik kan je niet helpen' of 'hier spreken we alleen maar Pools' of ...
- De kans is groot dat:
  - Je je terugplooit
  - Minder durft praten/vragen
  - Of misschien niet meer wilt praten
- Of de reactie is: 'amai, jij kan al goed Pools. Hoe kan ik je verder helpen ...'
- De kans is groot dat:
  - Je meer zal durven praten
  - Meer gemotiveerd zal zijn
  - Meer betrokkenheid zal tonen
- Zo ontstaan er nog meer kansen om te oefenen en verlaagt de drempel om naar de gemeente te komen, een praatje te slaan, ... EN nemen de sociale contacten toe

[Mai hazbud ~~M.~~ P. steid in
Petinja end Ai vont tu nou
if hi iz a laiv.
Hi woz bon on d' twentif ov
Jenuari naintin ¹⁹³⁹ @:ti nain.
HiZ a'dres in Petinja iz Kajetana
Knežiće stit, namber seven.
iz a dzadz.

TAAL

- Systeem om betekenis te geven; om retrospectief te oordelen over bepaalde ervaringen
- Andere systemen
  - Meervoudige geletterdheid
  - Multimodaliteit
    - als vorm van meervoudige geletterdheid
    - Om te leren, om kennis te ontsluiten

TAAL

- Niet zomaar een vehikel, maar een sociaal geconstrueerd systeem
  - Meerdere variëteiten
  - Variëteiten zijn contextrelevant (Nederlands van de buurt is niet hetzelfde als Nederlands op de werkvloer)
  - Meervoudige repertoires
- Verschillende codes
  - Sociaal cultureel bepaald

Waarom leren mensen een taal?

- Om maatschappelijk te kunnen functioneren
- We functioneren in bepaalde domeinen/sociale omgevingen met verschillende repertoires
- Een repertoire is domeinspecifiek met specifieke woordenschat, genre, stijl, etc.
- Niemand beheerst een taal volledig. Elke taal of repertoire is steeds in ontwikkeling afhankelijk van onze noden

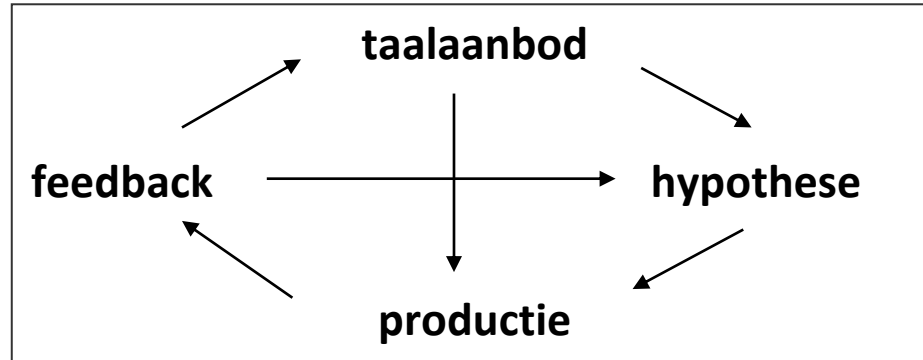
Hoe verloopt het leren van een taal?

- Zoals we vreemde talen hebben geleerd?
- Eerst kennis (grammatica, woorden) en die dan toepassen?

(Bvb, ik leer het in een taalcursus en kan het dan toepassen tijdens een oefenmoment)

- Nee, is complexer maar ook veel natuurlijker, al doende

Proces van taalleren

Expliciet-impliciet

- Expliciet:
  - Korte termijn effecten (mits communicatieve context)
  - Lexicale taalaspecten
- Impliciet:
  - Lange termijn effecten
  - Meer en sterkere transfer
  - Syntactische en andere aspecten van taal

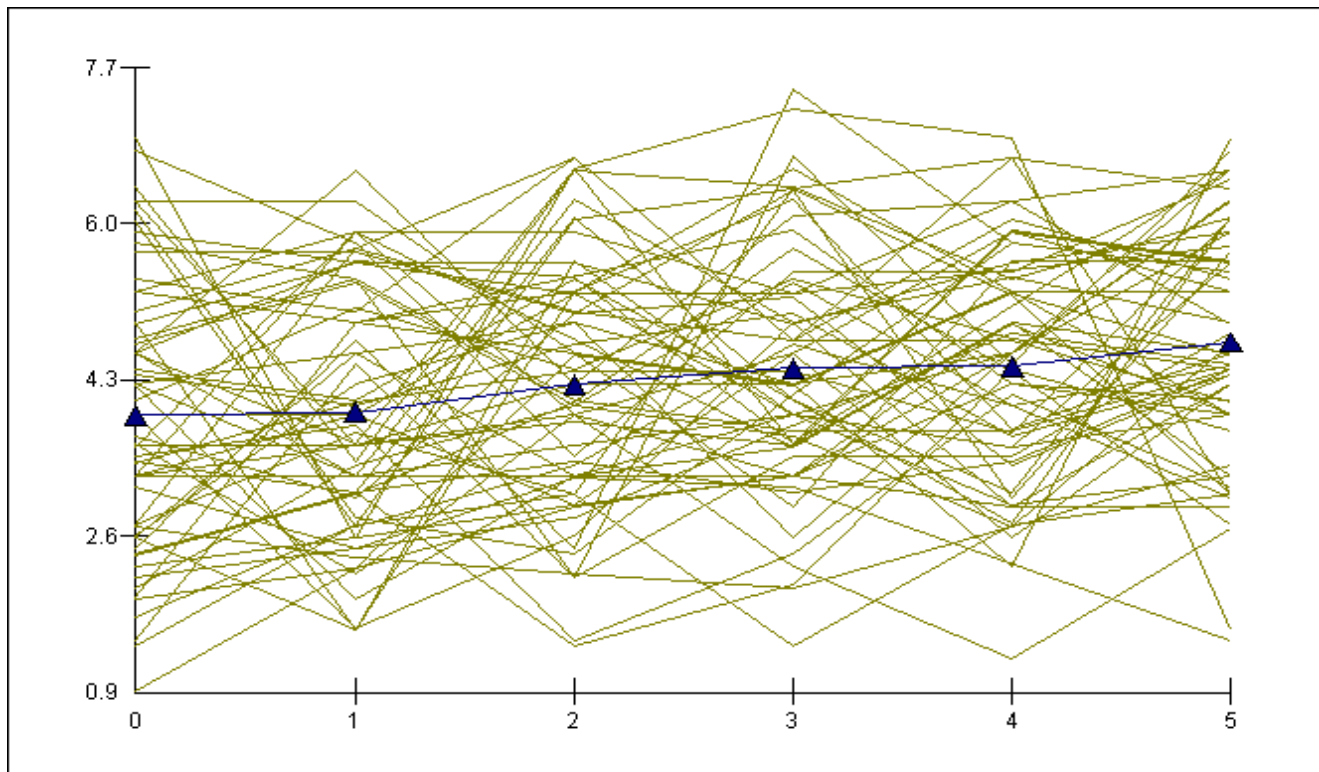
Misvattingen over taalontwikkeling

- Snelheid proces
- Niet alles tegelijk
- Logische volgorde
- Maar 1 taal tegelijk
- Een korte intense cursus en dan ben je er
- rechtlijnig proces
- Vrij gelijklopend

Taalleren in actie

(Verheyden e.a., 2011)

Taal en leren

- Interactie, interactie, interactie, ...
- Gecontextualiseerd van behoeften vertrekkend
- Individueel verschillend
- Hangt van omgeving af:
  - stress of rustgevend
  - Kansen of geen kansen
  - Motiverend of demotiverend
  - Eisend of aanmoedigend
  - Negatieve of positieve feedback

Waar leren we het meeste van?

- lezen 10 %
- horen 20 %
- zien 30 %
- zien en horen samen 50 %
- bij discussie, met anderen bespreken 70 %
- door persoonlijk ervaren, doen 80 %
- door het uit te leggen aan een ander 95 %

William Glasser (www.wglasser.com)

Dus interactie op elk mogelijk moment

- Houding → vertrouwen → verwachtingen → nutteloosheid → zelfvertrouwen → motivatie → leren
- Is een taak voor iedereen
- Speel niet de taalleerkracht. Denk aan principes van moedertaalleren
- Het zit in kleine dingen:
  - Open vragen
  - Laten uitleggen wat ze doen
  - Herhalen
  - Parafraseren
  - Soms expliciet corrigeren (niet voor grammatica, wel voor woordenschat)

Dus interactie op elk mogelijk moment.

- Check of boodschap is begrepen?: leren door problemen, misverstanden
- Elk contact, elke interactie is (informeel) (taal)oefenmoment: taalleren is laagjes leggen
- Leg uit met handen en voeten: alle strategieën zijn goed
- Opletten met pictogrammen en inkorting tekstlengte
- Praat zelf niet 'krom', want dan leren ze 'krom'
- Sterk ondersteunen
- Feedback en feed forward

De rol van de vrijwilliger

Bezieler

- Veiligheid
- Motiveren
- Zelfvertrouwen en zelfzekerheid

Ondersteuner/mediator

- Inspelen op behoeften; meegaan
- Communicatie met NT2 lesgever
- kennis van de wereld uitbuiten en uitbreiden
- Hun symbolisch kapitaal waarderen, erkennen, (laten) benutten

En wat met meertaligheid

- als er veel moet geoefend worden?
- Waarom dan niet thuis?
- Aan de schoolpoort?
- Op straat?
- ...

Als we 'onder ons' zijn ...

- Denk even terug aan je tijd in Krakow ...
- We gebruiken de taal:
  - Waar we ons best in kunnen uitdrukken;
  - Die ons bindt;
  - Die de minste inspanning vraagt.

Meertalige realiteit

- Meertaligheid is een werkelijkheid in de sociale ruimte: e.g. grootstedelijke context
- Meertaligheid is een realiteit in elke persoon: meertalige repertoires
- Meertaligheid hoeft niet 'full proficiency' van elke taal of variëteit te betekenen
- Meertaligheid is contextgebonden georganiseerd en SN heeft daar een specifieke plaats in

Meertalige identiteit

- Taal als feitelijk markeerder van identiteit
  - e.g. jongeren in grootsteden
- Taal als symbolisch markeerder van identiteit

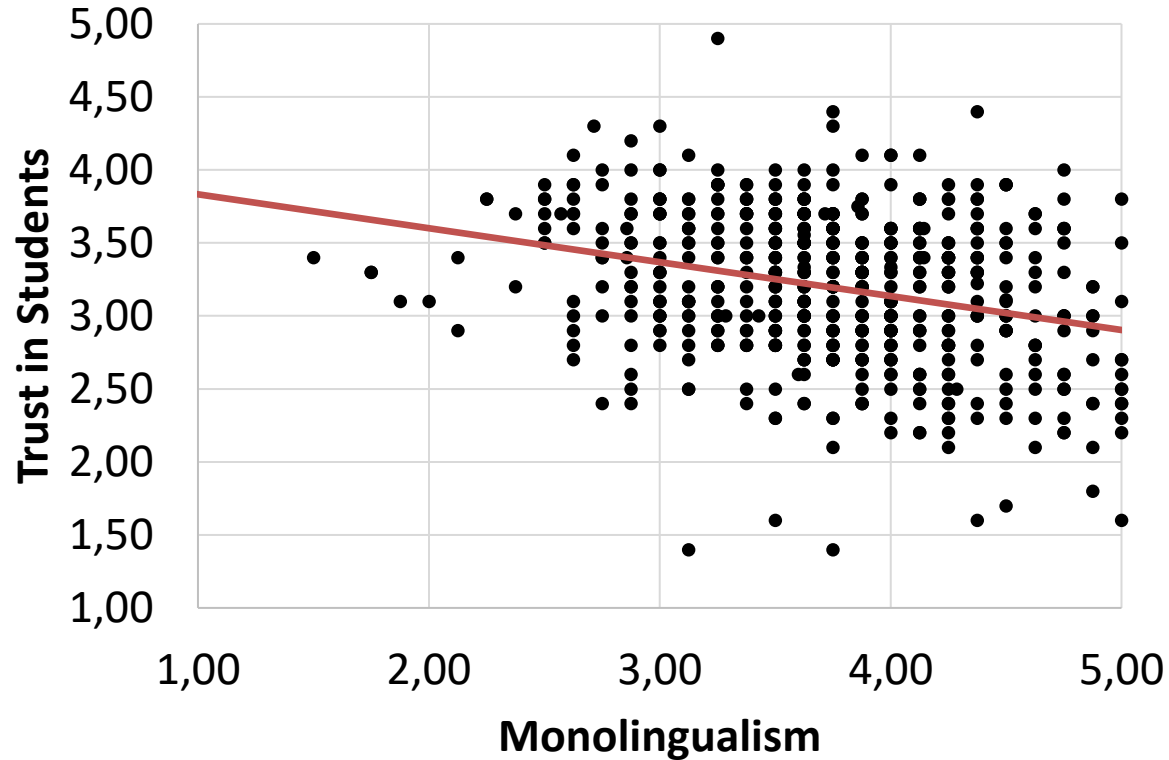
Meertaligheid en cognitie

- Toenemend belang van taal en cognitie in taalverwervingsonderzoek, pedagogie & didactiek en taaltesting
- Meer en meer evidentie voor belang van kennis van moedertaal voor cognitieve ontwikkeling van kinderen
- Meertaligheid positief voor cognitieve ontwikkeling

De eentalige paradox

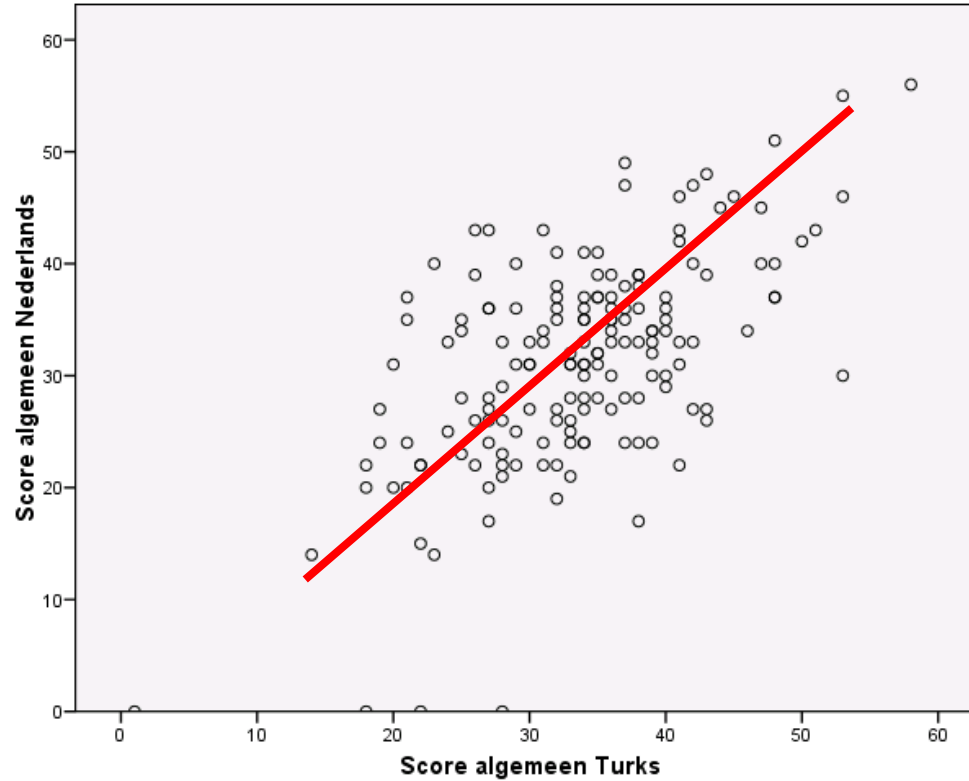
- Verbieden van de eigen taal heeft tegenovergestelde effecten
  - Cognitief
  - Non-cognitief

De ééntalige paradox (Pulinx et al., 2014)

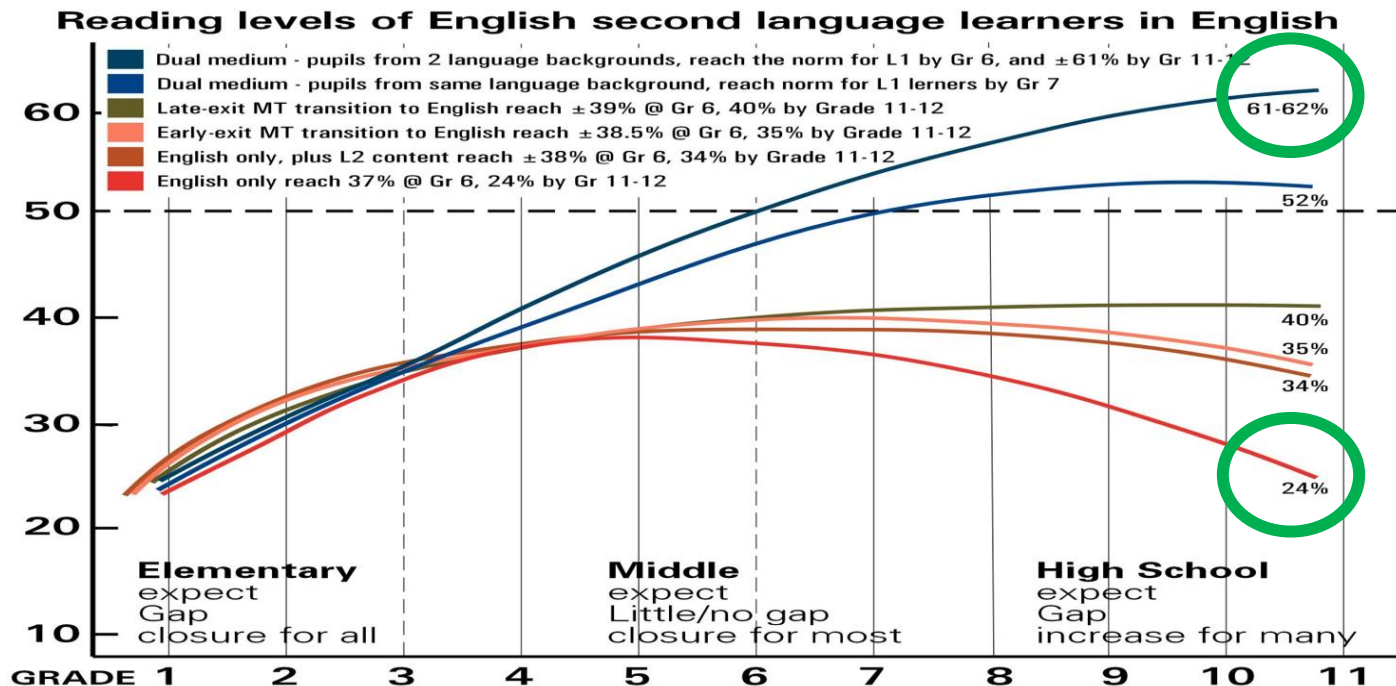

DE KRACHT VAN MEERTALIGHEID

Talen bouwen voort op elkaar

Tweetalige immersieprogramma's

[graphs adapted from: Thomas & Collier, 1997: 53; consistent with findings in SADC and South African studies, 2002 - 2005]

Nederlands: verplichten of niet?

- Contra-productief
- Doel om mensen te helpen niet uit oog verliezen
- Weinig leereffect
- Wel stimuleren, prikkelen, uitdagen
- Expliciete en impliciete momenten creëren en benutten

- Belang van onze rol: positieve, uitnodigende houding, geduld, gezond verstand

Functionele meertaligheid

Meertalige repertoires als bron voor leren en interactie:

- Meertalige repertoires van mensen benutten, in de oefenmomenten, aan het loket, in de winkel, ...om de kansen tot leren van het Nederlands en sociale cohesie te vergroten
- Talen van mensen benutten als een soort 'didactisch' kapitaal

Dus ...

- Loket, winkel, straat, werkvloer, opleidingsvloer... zijn informele leeromgevingen
  - Geen leerdoelen
  - Inspelen op behoeften, interesses, ...
- Meer dan oefenen, gesprekje aanknopen
  - Aan de schoolpoort, de winkel, ...
  - Niet na NT2 cursus, maar geïntegreerd
  - Vaak gaat het mis na een NT2 cursus
- Sociale contacten/netwerken/participatie <-> leren van het Nederlands
- Ieders verantwoordelijkheid
  - Wederzijds leren kennen
  - Respect

Tot slot

- Nederlands is belangrijk om in een samenleving te functioneren.
- Maar we moeten nadenken over de meest zinvolle weg daar naar toe
- Van een voorwaardelijk naar een faciliterend beleid
- Taalleren is een continu, complex, dynamisch en voor elk individu verschillend proces. Het is nooit af.
- In dat proces van sociale participatie en opbouwen van sociale netwerken ontwikkelen talen zich (en dus ook het Nederlands)
- Functionele oefenkansen creëren
- We moeten ook nadenken over de plaats die we geven aan de meertalige realiteiten van mensen
- Meertaligheid benutten om Nederlands te leren

- Het is met MT zoals met chips. We lusten het allemaal. We vinden het fijn als we onze MT kunnen benutten. We zijn er zelfs fier op;
- Laat ons dus deander niet ontzeggen waar we zelf wel pap van lusten.

DANK U

piet.vanavermaet@ugent.be